

Michel Esparza

Van rede naar Openbaring

*Een kennismaking met
het katholieke geloof*

INHOUDSOPGAVE

Inleiding: de zin van het leven en het beste geluk..... 7

Sessie 1: Waarom in God geloven, christen en
katholiek zijn? 13

Het belang van het objectieve 13

Is het mogelijk het bestaan van God te bewijzen? 18

Alleen God is onfeilbaar 24

Tastbare openbaring in Christus 27

Kan men bewijzen dat Christus God is? 33

Niet enkel christen, ook katholiek 42

Het primaatschap van de paus 45

Waarom heeft Christus de Kerk gesticht? 48

Het mysterie van de Kerk: heiligheid en rimpels 55

Waarom zijn er ongelovigen? 59

Sessie 2: Heeft God de wereld slecht geschapen?... 63

Inleiding 63

Spreek nooit lichtzinnig over het lijden 67

Deze lastige verantwoordelijke vrijheid 70

Het scheppingsplan en de oorsprong van het kwade 76

De eerste zonde en haar gevolgen 82

Weldaden die kunnen voortloeiën uit het lijden 87

Een weinig gekende realiteit 93

Lijden om te troosten 97

Het voorbeeld van de heiligen 101

Sessie 3: Wat gebeurt er juist na de dood?	109
<i>Inleiding</i>	109
<i>De onsterfelijkheid van de ziel in het licht van de rede ...</i>	110
<i>De hel</i>	118
<i>Het Vagevuur</i>	123
<i>De Hemel</i>	125
<i>De contemplatie van de Hemel reeds op aarde</i>	127
 Sessie 4: Waarom praktiseren?	
Kan ik heilig worden?	137
<i>Inleiding</i>	137
<i>Welke zijn de sacramenten en hoe werken ze?</i>	140
<i>Het beste liefdesgeluk</i>	145
<i>Willen, weten en kunnen</i>	147
<i>Een genade die waardigheid verleent en geneest</i>	149
<i>Alleen onvoorwaardelijke liefde kan mij genezen</i>	151

Inleiding: de zin van het leven en het beste geluk

In de loop van vier sessies gaan we dieper in op de meest fundamentele aspecten van het katholieke geloof. We beginnen vanaf nul, vanuit de rede, zonder iets als vanzelfsprekend te beschouwen. Bij wijze van inleiding, als een soort brug tussen menselijke en bovernatuurlijke wijsheid, volgt hieronder eerst een korte bezinning over *de zin van het leven*.

Ieder van ons is van nature geneigd aan zijn of haar leven een zekere inhoud te geven. Daarbij is het de vraag of we uitgaan van de best denkbare betekenis die ons leven kan hebben. Door het verlies van de christelijke wortels in onze westerse cultuur bestaat tegenwoordig nog nauwelijks de neiging zich vragen te stellen over de zin van het leven. Dit komt onder andere omdat dit vraagstuk als vanzelf leidt tot de vraag welke rol de dood in ons leven speelt. Voor veel mensen is die laatste vraag een taboe. Zij spreken liever over het belang van goede gezondheidszorg dan over een wellicht zinloze dood. Het leven is evenwel als een reis die moeilijk te plannen is als je niet de eindbestemming kent; het heeft dan iets van zeilen op volle zee zonder kompas of GPS.

Daarbij komt nog iets: we leven in een cultuur waarin het meer gaat over de *waarde* van het leven dan over de *zin* van het leven. Zingeving gaat evenwel dieper dan waardebepaling. Zin verwijst naar ontplooiing, naar het

tot wasdom komen met het oog op onze bestemming, terwijl waarde eerder te maken heeft met prestaties, gevoelens van welbevinden en met wat anderen van mij denken. *Hebben* wordt dan snel belangrijker dan *zijn*, en dat is een bron van niet aflatende wedijver, frustraties en een beschadigd zelfbeeld. De hieruit voorkomende drang naar zelfbevestiging en de zinloosheid van de dood kunnen mensen moedeloos maken en elke hoop doen verliezen. Deze uitzichtloosheid verklaart wellicht mede waarom er in de westerse wereld een paradoxaal verband lijkt te bestaan tussen toenemende welvaart en een stijging in depressies en zelfdodingen. Bijzonder opvallend is in dit verband dat *millennials*, jongeren die meestal vertroeteld werden door hun ouders en vaak niets tekort kwamen, vatbaar blijken te zijn voor stress, eenzaamheid en zelfdodingsgedachten. In Vlaamse en Nederlandse dagbladen zijn er de laatste jaren artikelen gepubliceerd over het toenemend aantal gevallen van depressie en zelfdoding juist onder jongeren.

Nu ontnemt niemand zich het leven die gelukkig is, tenzij uit angst dat geluk te verliezen. Als verlangen naar geluk inherent is aan het mens-zijn, dan zouden wij ons dus de vraag moeten stellen: *Wat maakt mij als mens uiteindelijk het meest gelukkig?* De heilige Jozefmaria Escrivá vatte zijn antwoord op die vraag puntig samen: “Wat nodig is om het geluk te vinden is niet een gemakkelijk leventje, maar een verliefd hart” (*De Voor*, nr. 795). In onze westerse samenlevingen staat de mens bloot aan de verleiding het geluk vooral te zoeken in verstrooiing, vertier, faam, rijkdom en macht. Zeker en vast is plezier hebben of bewonderd worden een bron van geluk, maar is dat nu het beste geluk, het geluk dat ons het meest gelukkig maakt? In de Franse taal wordt iemand die

ongelukkig is treffend *malheureux* genoemd, een 'slecht-gelukkige'. Maar hoe word je dan een 'goed-gelukkige'? Als het gaat om gelukkig zijn, is er voor de mens maar één echte bron van geluk: de liefde. Echter niet zomaar een vorm van liefde, maar een liefde die van hoge kwaliteit is: de liefde die edelmoedig, respectvol en onbaatzuchtig is; kortom de liefde die innerlijk vrij is. In het christendom komt die liefde overeen met het begrip heiligheid. Heilig zijn is liefhebben op de wijze die de mens het meest gelukkig maakt. Het is evenwel de vraag of we kunnen liefhebben door enkel en alleen te rekenen op onze eigen krachten. Ik denk van niet.

Het ideale geluk bestaat voor een christen uit twee componenten: vreugde en vrede (*gaudium cum pace*, om met de klassieke theologen te spreken). Echt geluk is het mengsel van de vreugde die je ervaart wanneer je liefde geeft of ontvangt, en van de innerlijke vrede die voortkomt uit een positieve zelfwaardering. Vrede is eigenlijk nog belangrijker – en moeilijker – dan vreugde, want ook zonder vreugde is innerlijke vrede mogelijk, maar zonder die vrede wordt de vreugde smakeloos: wie het ontbreekt aan een positief zelfbeeld, kan moeilijk vreugde ervaren.

De innerlijke vrede en het eigen ego zijn aartsvijanden. Ons ego maakt het ons moeilijk onze gebreken onder ogen te zien en te aanvaarden dat wij ze hebben. Het is in feite een van de moeilijkste taken waar we ons in het leven voor gesteld zien. Maar hoe moeilijk het ook is, we kunnen er niet omheen: zonder de erkenning van onze eigen fouten, zullen we geen innerlijke vrede kennen. Zelfbedrog en moreel relativisme helpen daar niet bij. Wat we nodig hebben is dat we open staan voor Gods

barmhartigheid. Paus Franciscus antwoordde eens op de vraag waarom onze mensheid dringend behoefte heeft aan barmhartigheid: “Omdat het een gewonde mensheid is, een mensheid die diepe kwetsuren draagt. Zij weet niet hoe ze die moet behandelen of denkt dat die gewoon onmogelijk te behandelen zijn. En dan gaat het niet alleen om sociale kwalen en mensen die gewond zijn door armoede, maatschappelijke uitsluiting en de vele verslavingen van het derde millennium. Ook het relativisme verwondt de mensen: alles lijkt om het even, alles lijkt hetzelfde.”¹ In de vierde sessie zullen we zien hoe het christelijke leven bijdraagt tot het hoogste geluk.

Wat is de opzet van deze ‘spoedcursus katholiek geloven’? Gedurende de laatste decennia heeft – zeker in onze contreien – de godsdienstige vorming veel te wensen overgelaten. Vandaar het actuele belang om de grondslagen van het katholieke geloof helder en duidelijk uiteen te zetten. Als priester bedroeft het mij te moeten vaststellen dat het in de godsdienstige vorming vaak ontbreekt aan objectieve informatie over zo’n belangrijke materie als het geloof. Daarbij komt dan nog de negatieve invloed van desinformatie, met name op sociale media. Dat is een zeer schadelijk fenomeen in onze postmoderne cultuur, die beheerst wordt door “het zwakke denken”²: een ingesteldheid die velen ertoe brengt te leven zonder zich fundamentele vragen te stellen en zich te laten meeslepen door vage redenen van sentimentele aard. Moet de objectieve waarheid echter niet veel hoger worden aangeslagen?

¹ Paus Franciscus, *De naam van God is genade*, The House of Books, Amsterdam 2016, p. 14.

² Vgl. *Il pensiero debole* (1983) van de Italiaanse filosoof Gianni Vattimo, een van de belangrijkste postmoderne denkers.

Deze korte inleiding tot het christendom is niet enkel nuttig voor wie het katholieke geloof al kennen en beter willen beleven, maar ook voor mensen die hier weinig of niet mee vertrouwd zijn. Ik probeer in dit boek aan eenieder die zich hier voor openstelt, uit te leggen waarom het katholieke geloof *geloofwaardig* is.

Niemand is verplicht te geloven, maar je kunt je pas een oordeel over het geloof vormen, als je weet waarover het gaat. De menselijke vrijheid verdient onze grootste waardering, maar het is ook waar – en dat geldt in algemene zin – dat alleen betrouwbare informatie iemand in staat stelt een verantwoorde keuze te maken. Daarbij komt dat je niet kunt kiezen wat je niet kent. Het is om die redenen dat ik dit boek geschreven heb: om de lezer een reeks nuttige gegevens over het katholieke geloof *aan te bieden*, zonder ze aan hem of haar *op te dringen*. In deze sessies over fundamentele aspecten van het katholieke geloof wil ik graag uitleggen waarom, volgens mijn kennis en ervaring, van alle levensbeschouwingen het katholieke *voorstel* het beste blijkt te zijn: het is een voorstel dat volledig tegemoetkomt aan zowel de eisen van het hoofd als aan die van hart.

We zullen thema's aansnijden die blijvend actueel zijn: de waarborgen van het katholieke geloof, het probleem van het kwaad in de wereld, het leven over de grens van de dood, de efficiëntie van de sacramenten. In elke sessie leggen we het accent eerst op enkele objectieve gegevens over het geloof; aan het einde van de sessie zullen we dan stilstaan bij enkele beschouwingen waarover we kunnen mediteren: Waar is het ongeloof aan toe te schrijven? Wat is de zin van het lijden? Kunnen wij ons de hemel voorstellen? Wat draagt het christelijke leven bij aan de kwaliteit van mijn liefdesrelaties?

De vragen die we ons zullen stellen zijn ingrijpend, wellicht de belangrijkste vragen in ons leven. Uiteraard kunnen de hier gegeven antwoorden niet het laatste woord hebben: ook al komen we stapsgewijs dichterbij de waarheid, het blijft altijd mogelijk haar nog dichterbij te benaderen. Wat enkel nodig is om nader tot de waarheid over het geloof te komen, is de bereidheid om eerlijk na te denken, zonder vooroordelen, en een open houding. Daarbij helpt een gezonde kritische geest om zelfbedrog te vermijden, zowel ten aanzien van persoonlijke als van collectieve vooroordelen. Indien nodig komen we in opstand tegen de dictaten van het *politiek correcte denken*. Eerst en vooral zoeken we de waarheid; dat wil zeggen: de overeenstemming tussen onze geest en de realiteit. Juist omdat alleen de waarheid ons voldoening schenkt, kiezen wij ervoor ons open te stellen voor de realiteit, hoe ongemakkelijk die ook moge zijn.

Omwille van de gewenste beknoptheid en voor een toegankelijke toon zijn veel nuances achterwege gelaten. Op deze manier is de tekst beter geschikt voor een breed publiek, ongeacht ieders intellectuele en religieuze achtergrond. We gaan beginnen aan een reis op zoek naar wat ons leven zinvol en boeiend kan maken. De reiziger wordt enkel gevraagd hiervoor open te staan.